

Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likumprojekts

Juridiskā departamenta
Tiesvedības nodaļas vadītāja
Lāsma Dīlba

Tiesiskais regulējums

Zaudējumu atlīdzināšana kriminālprocesā:

Likums «Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu»

Zaudējumu (tai skaitā personiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšana) administratīvo pārkāpumu lietvedībā:

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (2.¹ pants)

Likumprojekta mērķis

Nodrošināt privātpersonai Latvijas Republikas Satversmē garantētās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas tai nodarīts:

- 1) **kriminālprocesā** izmeklēšanas iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas vai nepamatotas rīcības rezultātā;
- 2) **administratīvo pārkāpumu lietvedībā** institūcijas, kas izskata administratīvā pārkāpuma lietu, prettiesiskas vai nepamatotas rīcības rezultātā.

Izveidojot uz vienotiem principiem balstītu zaudējumu (kaitējuma) atlīdzības sistēmu privātpersonai par valsts nepamatotas vai prettiesiskas rīcības rezultātā nodarīto kaitējumu

Novitātes 1.

Kaitējuma, kas nodarīts administratīvā pārkāpuma lietvedības gaitā, atlīdzība

- Ņemot vērā administratīvo pārkāpumu lietvedības un kriminālprocesa līdzību, tiek veidota vienota kaitējuma atlīdzības kārtība abos procesos.
- Tiek noteikts tiesiskais regulējums kaitējuma atlīdzināšanai gadījumā, ja administratīvo sodu piemēro tiesa.

Novitātes 2.

Likuma subjekti*

1. Fiziska persona.
2. Privāto tiesību juridiska persona.

Tiek paplašināts subjekts, kuriem ir tiesības uz kaitējuma atlīdzību kriminālprocesā, loks

* Privātpersona Administratīvā procesa likuma izpratnē

Novitātes 3.

Tiesiskais pamats kaitējuma atlīdzinājumam

1. Kriminālprocesā:

1.1. fiziskas personas attaisnošana vai kriminālprocesa izbeigšana personu rehabilitējošu apstākļu dēļ;

1.2. fiziskas personas brīvības nepamatota vai prettiesiska ierobežošana arī tādā kriminālprocesā, kas noslēdzies ar personu nereabilitējošu nolēmumu.

1.3. kriminālprocesa izbeigšana daļā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanu juridiskai personai.

2. **Administratīvo pārkāpumu lietvedībā**, ja stājas spēkā lēmums, pamatojoties uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 239.panta 1., 4., 8 un 10.punktu (gadījumi, kas atbilstoši kriminālprocesa regulējumam būtu uzskatāmi par personu rehabilitējošiem apstākļiem).

Atlīdzināmā kaitējuma veidi

1. Zaudējumi.
2. Nemantiskais kaitējums – personiskais, tai skaitā morālais, kaitējums.

Process

Personas tiesības uz nemantiskā (morālā un personiskā) kaitējuma atlīdzību ar valsts pārvaldes iestādes lēmumu, kas pārsūdzams Administratīvā procesa kārtībā, personai nevēršoties vispārējās jurisdikcijas tiesā civilprasības kārtībā.

- ✓ samērā ātra un vienkārša atlīdzinājuma saņemšana;
- ✓ nodrošina strīdu ātrāku un efektīvāku izskatīšanu;
- ✓ mazina tiesu noslogotību.

Kaitējuma atlīdzinājuma apmērs

I Netiek uzskaitīti zaudējumu veidi. Zaudējumu apmērs tiek noteikts pēc vispārīgā zaudējumu atlīdzinājuma noteikšanas principa – tiek atlīdzināti tie zaudējumi, kuru apmērs ir pierādīts un ir konstatēts kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats, kā arī pastāv cēloņsakarība starp zaudējumiem un tiesisko pamatu, tiek ņemti vērā citi būtiski, objektīvi pierādāmi apstākļi, **tai skaitā personas līdzatbildība.**

II Atlīdzinājuma apmēru par personisko un morālo kaitējumu nosaka atkarībā no nodarītā kaitējuma smaguma, identiski Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā noteiktajam atlīdzinājuma apmēram.

+

Personas tiesības uz konstantu morālā kaitējuma kompensāciju par personas brīvības ierobežošanu.

III Likumprojektā ir paredzēti vairāki zaudējumu (kaitējuma) atlīdzības ierobežojoši nosacījumi:

- ✓ zaudējumus, kas radušies sakarā ar zverināta advokāta sniegtu juridisko palīdzību, atlīdzina valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomā;
- ✓ negūtā peļņa atlīdzināma tādā apmērā, kas nepārsniedz personas vidējos gada ienākumus, kādi uzrādīti VID izdotajā izziņā par personas pēdējā taksācijas gada ienākumu apjomu, par kuru nomaksāti nodokļi;
- ✓ ja personai izmaksājamais zaudējuma atlīdzinājums sastāv no nesaņemtās darba samaksas, personai atlīdzina nesaņemto darba samaksu, kas aprēķināta atbilstoši Darba likumam;
- ✓ noteikts maksimāli atlīdzināmais zaudējumu apmērs, kas ir identisks Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā noteiktajam zaudējumu atlīdzinājuma apmēram, kas parasti tiek atlīdzināts privātpersonai.

1. Kaitējuma atlīdzināšanas tiesiskā pamata noteikšanas principi:
  - 1.1. personas vainas (vainojamas rīcības) neesamība;
  - 1.2. personas brīvības nepamatota ierobežošana.
2. Tiek pilnveidots tiesiskais regulējums, nosakot:
  - 2.1. privāto tiesību juridiskās personas iespējas saņemt kaitējuma atlīdzību;
  - 2.2. vienkāršotas kaitējuma atlīdzinājuma saņemšanas procedūras;
  - 2.3. netiek ierobežoti atlīdzināmo zaudējumu veidi.

Tiek efektīvizēts valsts atbildības mehānisms kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu procesā, nodrošinot uz vienotiem principiem balstītu valsts atbildības sistēmu.

Paldies!